

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

תוכן עניינים

א. כל הנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי עובדי כוכבים ... כל שאינו נאכל על שולחן מלכים ללפת בו את הפת אין בו משום בישולי עובדי כוכבים
2

ב. דגים קטנים מלוחים אין בהן משום בישולי עובדי כוכבים ... תבשילין ואי עבדינהו עובד כוכבים כסא דהרסנא אסור.....5

ג. עובד כוכבים שהצית את האור באגם ... האי עובד כוכבים דחריק רישא שרי למיכל מיניה ... לעבורי שער קמיכוין ... לגלויי אגמא קא מיכוין.....6

ד. האי עובד כוכבים דשדא סיכתא לאתונא וקבר בה ישראל קרא מעיקרא שפיר דמי...מהו דתימא לבשולי מנא קא מיכוין קמ"ל לשרורי מנא קא מיכוין 7

ה. הניח ישראל בשר על גבי גחלים ובא עובד כוכבים והפך בו מותר.....8

ו. כל שהוא כמאכל בן דרוסאי אין בו משום בישולי עובדי כוכבים הא אינו כמאכל בן דרוסאי יש בו משום בישולי עובדי כוכבים...כגון דאותביה בסילתא ושקליה עובד כוכבים ואותביה בתנורא.....9

ז. בין שהניח עובד כוכבים והפך ישראל בין שהניח ישראל והפך עובד כוכבים מותר ואינו אסור עד שתהא תחלתו וגמרו ביד עובד כוכבים.....11

ח. הלכתא הא ריפתא ... שגר עובד כוכבים ואפה עובד כוכבים ואתא ישראל וחתה בה חתויי שפיר דמי.....11

ט. דג מליח...שרי.....12

י. ביצה צלוייה ... אסר.....12

יא. אחת יורה גדולה ואחת יורה קטנה מותר.....13

יב. הני אהיני שליכי דארמאי מאי חוליי לא תיבעי לך דודאי שרו מרירי לא תיבעי לך דודאי אסירי ... מציעאי ... אסר.....13

יג. וכבשין שדרכן לתת בתוכן יין ... בידוע אסור אפילו בהנאה...ממוריים דשרו רבנן בהנאה התם לעבורי וזהמא הכא למתוקי טעמא.....14

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

דף לח.

א. כל הנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי עובדי כוכבים ... כל שאינו נאכל על שולחן מלכים לפת בו את הפת אין בו משום בישולי עובדי כוכבים

כבר התבאר במסכת מו"ק דף יב: ובמסכת יבמות דף מו: לעיל דף לה: ודרך לז: שדבר שבשלו גוי¹ או צלאו², אפילו בביתו של ישראל ובכלי של ישראל, אסרוהו ג"כ חז"ל, חדא משום חתנות, ועוד שלא יהא ישראל רגיל אצל הגוי במאכל ובמשתה ויאכילנו דבר טמא. אבל כבוש ומעושן לא אסרו³.

יש אומרים דלא גזרו אלא בגוי שאין לו שייכות בו, אבל בגוי שיש לו לישראל שייכות בו, כגון אלו השפחות הקנויות לנו למלאכתן לא גזרו בהן⁴, שאין חוששים באלו משום חתנות, דמשום שפלותן בלאו הכי לא יתחתן עמהם, ולא משום שמא יאכילנו דבר טמא, שאימת רבם עליהם, ויש אוסרין, ונוהגין להקל באלו השפחות שבבית אפילו אינם קנויות לנו אלא משרתות אותנו, מפני שאי אפשר שלא יחתה מעט אחד מבני הבית באש.

¹ שו"ע ונו"כ קינ א

² גל' מהרש"א שם

³ גל' מהרש"א שם

⁴ שכיון שמוזהר עליה בשבת מן התורה כמו שנתבאר בלבוש החור סימן ד"ש [סעיף א] הרי מלאכתה קנוי לו למעשה ידיה וליתא בכלל גוים שגזרו עליהם,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ולא אסרו אלא דבר שאינו נאכל כמו שהוא חי, וגם⁵ עולה על שולחן מלכים⁶ ללפת בו את הפת או הפרפרת⁷, אבל דבר הנאכל כמו שהוא חי, כגון ירקות או פירות, או גבינה, וכדומה, ואפילו עם דבר אחר נאכל⁸, כמו זנגביל⁹ (ג'ינג'ר) שנאכל חי עם לחם ומלח, אפילו הוא חשוב להעלות על שולחן מלכים⁹ אינו נקרא בישול ולא גזרו עליו אפילו לאדם חשוב.

דבר שאינו נאכל כמות שהוא חי, וגם עולה על שולחן מלכים או אנשים חשובים, שמאכל זה ראוי ליתנו לפניהם, כגון אורז, בשר, או קורקבן ובני מעיים, אם הגוי בישראל, דהיינו שהניח הקדרה על האש, אסורים משום בישולי גויים. והאשכנזים מקילין בזה על ידי הדלקת האש בידי ישראל

⁵ הטעם דעיקר הגזירה משום חתנות ודבר שאינו חשוב כ"כ אין אדם מזמין חבירו עליו.

⁶ כתב האו"ה קרביים וקורקבן ובני מעיים אף על גב דאמרין לעיל (ר"ס ע"ה) אוכליהון לאו בר אינש ולא הוי חה"ל מ"מ אסורים משום בישולי עובדי כוכבים ומביאו ד"מ וכתב עוד דכמהין ופטריות עולין על שולחן מלכים משום פרפראות ויש בו משום בשולי עובדי כוכבים. ש"ך שם ב. ועי' בפר"ח [בדין מיני מתיקה]. ובדין קרטופלים [תפוחי אדמה] נ"ל דבזה"ז עולין על שולחן מלכים ושייך ב' בישול עכו"ם, ועי' חכ"א שפסק בן, אבל צלויים דאין עולין על שולחן מלכים כך נ"ל דשרי

⁷ מודלא התנה המחבר שיהא נשתנה מבריותו ע"י האור אלמא דס"ל אפילו לא נשתנה אסור וכדעת הרמב"ם שהביא בב"י וכן דעת הרב בד"מ ובת"ח כלל ע"ה דין ט' וזה דעתו בהג"ה ס"ב שלא התיר האפונים אלא מטעם שאינם עולים על שולחן מלכים ולא מטעם דלא נשתנו מבריותן וכמ"ש בד"מ ובת"ח שם אבל באמת נראה עיקר בש"ס (דעבודת כוכבים סוף דף ל"ז) כהר"ן ורש"י דאין אסור משום בשולי עובדי כוכבים אלא כשנשתנה מבריותו ע"י האור וכ"פ בהג"א פא"ט מא"ז וכן נראה דעת הר"ן וכן נראה דעת ראב"ן ס' ש"ג מיהו דעת שאר הפוסקים נראה דאין לחלק בזה. ש"ך שם א

⁸ דאם לא כן גם דג מליח לתסור, מגן אברהם סימן ר"ג ס"ק ד'. ואני נבוכ בפירות שלא נתבכרו עדיין כל צרכן ואין נאכלין עדיין חיין, אם יש בהם משום בשולי עובדי כוכבים. וטעם הספק, אם פירוש אמרם (פרק אין מעמידין עבודה זרה ל"ח א') כל הנאכל כמו שהוא חי, על המין דאם מינו נאכל כו', שרי אף שזה אינו נאכל מחמת שלא נתבכר עדיין. ומצאתי סמך בספר איסור והיתר הארוך מהר"י גרונדא דין בשולי גוי [כלל מג] אות ד', שכתב ומיהו הני אנשים הקשים אם בשלם עובר כוכבים מותרים, שרוב שבמינו עיקר אכילתן חיין, עכ"ל, ואם כן יהיה גם בזנגביל יבש אין צריך לטעם המגן אברהם, אלא כיון דמינו נאכל חי. ומה שכתוב בגמרא שם ע"ב מרירי אסורים, לאו בקטנים, אלא מין שישאר לעולם במרירותו, ואם על ידי תיקון נאכלים חי ודאי שרי. גלין מהרש"א שם

⁹ הנה בת"ח שם דין י"א כ' בלשונו על שולחן מלכים עכו"ם וכן ראיתי במנח"י שם ס"ק ל"א שכ' וז"ל וכן שמעתי שעבשיו ערבסין עולה על שולחן מלכים עכו"ם ומבואר מדבריהם דפשוט דהעיקר תלוי בשולחן מלכי עכו"ם ואם אינו עולה על שולחן מלכי עכו"ם אף שעולה על שולחן מלכי ישראל מותר וכן להיפוך אם עולה על שולחן מלכי עכו"ם אף שעל שולחן מלכי ישראל אינו עולה אסור אמנם למעשה צ"ע כי לא ראיתי לשום מחבר מגדולי האחרונים שיכתבו כן להדיא וגם הרמ"א בעצמו בש"ע וכל נושאי כלי הש"ע לא הזכירו שום דבר מזה שצריך שיעלה עש"מ עכו"ם דייקא וצ"ע. דרכ"ת שם י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

דין נאכל כמו שהוא חי תלוי ברוב העולם, והמיעוט בטלה דעתם, ואם קצת אוכלים וקצת אין אוכלים ויש ספק בהרוב אזלינן בכל מקום בתר מנהג אותו מקום¹⁰.

י"א¹¹ שבישול מומר כמחלל שבת בפהרסיא או כופר בתורה דינו כבישול גוי.

מותר לשתות קפה שנתבשל על ידי גויים, ואין בו משום בישולי גוים. וכן פשט המנהג בכל תפוצות ישראל. ומנהג נכון הוא על פי הדין. ומכל מקום המחמיר על עצמו תבוא עליו ברכה. אולם יש לאסור שלא לשתות קפה במסיבות הגויים בבתי הקפה שלהם, משום קירוב דעת וחשש חתנות. אך המתארח בבית גוי ומכבדו בכוס קפה, רשאי לשתות הקפה. וכל זה באופן שמייחדים כלי להרתחת המים בלבד¹².

הנוסעים במטוס של חברה לא יהודית, שיש לחוש שהשתמשו בכוסות של הקפה בחלב של עכו"ם, ישתו הקפה בכלי זכוכית. ובשעת הדחק אפשר להקל גם בכוסות של פורצלן¹³.

דגים קטנים של הסרדינים, שיש בהם סנפיר וקשקשת, מותרים באכילה, ואין לחוש בהם לאיסור בישולי גוים, מפני שאינם עולים על שלחן מלכים. וגם השמן שלהם אין לחוש בו לתערובת שמן טמא, דאומן לא מרע אומנותיה¹⁴.

ודבר שאינו¹⁵ עולה על שולחן מלכים אפילו אינו נאכל כמות שהוא חי לא שייך למיגזר עליו, דטעמא מאי גזרו עליו, כדי שלא יהא רגיל אצל הגוי ויזמינו אצלו לסעודה ויבא לידי חתנות או לידי אכילת דבר טמא, דבר שאינו עולה על שולחן מלכים לאכול עם הפת אין אדם מזמין את חבריו עליו.

ולכן מותר¹⁶ לאכול אפונים קלויים של עובדי כוכבים, וכן הקטניות שקורין ערבשי"ן, (חומוס) קלויים, דאינן עולים על שלחן של מלכים שאין אדם מזמין את חבריו על קליות קלויים, ואף במקום שעולים מותרים משום שאינן עשויים ללפת בהם את הפת¹⁷.

¹⁰ פר"ח שם

¹¹ עבה"ט של מהרי"ט ז"ל שכתב דעיקר הגזירה היתה משום חתנות כו' וע' בס' תפארת למשה שכתב דלפי טעם זה שרי בישול של מומר דמשום חתנות ליכא (עיי' לעיל ר"ס קי"ב מ"ש שם) אלא שהיה עוד טעם מבואר בב"י דשמא יאכילנו דברים אסורים ולפ"ז גם בישול של מומר אסור דהוי ככופר לכל התורה כולה ושמא יאכילנו דברים האסורים ע"ש ולפ"ז ה"ה מומר לחלל שבת בפהרסיא או לכל התורה כולה חוץ משתים אלו דינו כעובד כוכבים כדלעיל סי' ב' ס"ה ולקמן סי' קי"ט גם כן בישולו אסור. פ"ת שם א ועפמ"ג: או"ח בא"א סי' שכ"ה סקכ"ב בסופו שכתב בפשי' דאסור

¹² יחזה דעת ח"ד סימן מב, עמוד ריו. הליכות עולם ח"ו עמוד קיב. ושם עמוד קמ דבמסיבות של גויים יש לאסור. ולא רק חומרא וחסידות יביע אומר חלק י' חיו"ד

¹³ יחזה דעת והליכות עולם שם

¹⁴ שו"ת יביע אומר חלק ה' חיו"ד סימן ט

¹⁵ שו"ע ונו"כ שם ב

¹⁶ רמ"א שם

¹⁷ פר"ח שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

וכן נהגו בהם היתר¹⁸, אם לא במקום שנהגו למשוך המחבת בחלב, שאז נוהגים בהם איסור.

אבל אפונים¹⁹ וקטניות מבושלים אם עולים על שלחן מלכים משום לפתן אסורים²⁰. ערמונים (קסטניאס), דרך לאוכלם גם כשהם חיים, ולכן אם צלאם או בישלם גוי, אין בהם איסור משום בישולי גוים, ומותר לאוכלם²¹.

חטים שלוקים על ידי גוים בשיעור כחצי בישול, ומייבשים אותם, (ונקראים בורגול), וחוזרים הישראלים ומבשלים אותם בישול גמור בביתם, מותר לקנותם מן הגוים כדי לבשלם ולאוכלם, שבישול הגוים אינו נחשב לכלום, הואיל ונתייבשו, ושוב לא היו ראויים לאכילה, אלא על ידי בישול גמור שנעשה אחר כך על ידי ישראל²².

י"א שאדם חשוב צריך להחמיר על עצמו, גם בדבר שנאכל כמו שהוא חי להרחיק עצמו בכל מה שיוכל מבישולי גוים. וי"א שאפי' אדם חשוב א"צ להחמיר. שמה שמצינו בגמ' שאדם חשוב צריך להחמיר על עצמו, כדי שלא ילמדו ממנו ההמון עם שאינם בני תורה להקל יותר, וזה דוקא בזמן הש"ס, אך בזמן הזה א"צ לחוש לזה שנתפשטו ונדפסו הספרים לפנינו כשלחן ערוך.

ב. דגים קטנים מלוחים אין בהן משום בישולי עובדי כוכבים ... תבשילין ואי עבדינהו עובד כוכבים כסא דהרסנא אסור

¹⁸ ואף שדעת האר"י ז"ל לאסור קליות של עכו"ם, העיקר לדינא כדעת הרמב"ם והשלחן ערוך שמקילין בזה, כדברי הגמרא בע"ז.

¹⁹ פר"ח שם. ועי' בערוך השלחן (להרב מהרי"מ מנאווההרדק) סעי' ט"ז בהג"ה שמפקפק בזה כי אין שום סברא נכונה לחלק בין קלויים למבושלים והביא רא"י מלשון המהר"א דגם שלוקין מותר וסיים דהמקיל יש לו על מי לסמוך עיין שם אמנם יעוין בשו"ת עמק הלכה (מהגאון מזיטל) חיו"ד סי' מ"ו שעמד על הפסק בדין זה אם יש לחלק בין מבושלין לקלויים שהעלה דהמקיל בבישול עליו הרא"י והעיקר למעשה לאסור בבישול והוא ברור כאחותו שאסורה עיין שם באריכות ועי' מזה בשו"ת בעי חיי חיו"ד סי' קנ"ד באריכות

²⁰ ה

²¹ הליכות עולם חלק ז' עמוד קא

²² הליכו"ע ז' עמו' קיג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

כבר התבאר במסכת ביצה דף טז. שדגים קטנים²³ שמלחן ישראל או נכרי²⁴, הרי הן כמו שנתבשלו מקצת בישול. ואם צלאן נכרי, אחר כן, מותרים.

אבל דגים מלוחים גדולים, אינם נאכלים אלא ע"י הדחק, לפיכך אם צלאן עובד כוכבים, אסורים, ויש מתירין. והעיקר כסברא ראשונה²⁵.

ודגים גדולים בקטנותם אין בהם כלל בישול נכרים כיון שאינם עולים על שולחן מלכים²⁶.

וכן כל דבר שנאכל חי על ידי הדחק, ובשלו עובדי כוכבים, דינו כדגים גדולים. בשר מלוח אינו נאכל כלל כמו שהוא חי, ואסור אם נתבשל על ידי עובד כוכבים. ואם מלחו הרבה ונשתהה זמן רב במלחו עד שראוי לאכילה כך, בלא בישול דינו כמו דגים קטנים²⁷.

דגים קטנים אשר לפעמים עוטפים בקמח כדי לטגנם אין בכך כלום ובתר העיקר אזלינן²⁸, שהרי הוא כדי שלא ידבקו הדגים במחבת, ואף על פי שמוסיף קצת טעם מחמת הקמח, לא לכך עשוי ומותר²⁹.

ג. עובד כוכבים שהצית את האור באגם ... האי עובד כוכבים דחריך רישא שרי למיכל מיניה ... לעבורי שער קמיכוין ... לגלויי אגמא קא מיכוין

עובד כוכבים³⁰ שבישל, ולא נתכוין לבישול, מותר משום בישולי גוים, לא אסרו אלא כשמכוין הגוי לשם בישול.

²³ שו"ע ונו"כ יו"ד קיג יב

²⁴ דכיון שנאכלין כמות שהן חייין ע"י המליחה אין בהם משום בישול עובד כוכבים ועל המליחה תחילה לא גזרו שלא גזרו רק בבישול שעל ידי האש. ט"ז שם יב

²⁵ פר"ח שם

²⁶ ש"ך שם מז מהב"ח

²⁷ ט"ז שם יג

²⁸ אף על גב דלענין ברכת הנהנין קיי"ל דכל דאית ב'י' מה' מינים הח' מינים נחשבים לעיקר, כאן שאינו אלא שלא ידבק למחבת אינו עיקר.

²⁹ פרי תואר ס"ק י"ד

³⁰ שו"ע ונו"כ קיג ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

כיצד, כגון שהסיק הגוי את התנור לייבש בו כלי והיה בו בשר ולא ידע בו ונצלה, או שהצית אור באגם כדי להעביר החציר ונתבשלו בו חגבים, ואפילו במקום שעולין על שולחן של מלכים מותרים.

וכן אם חרך ראש גדי להסיר השער ונצלו ראשי האזנים שהם רכים עד שהם ראויים לאכילה, מותרים, כיון שלא כיון לשם בישול.

וכן³¹ אם הגוי נתכוין לבשל דבר שנאכל כמו שהוא חי, או מאכל שכבר נתבשל כמב"ד, ובישל גם שאינו נאכל כמו שהוא חי לא נתבשל עדיין הרי זה כלא נתכוין לבישול, ומותר.

אבל אם כיון לשם בישול כגון שהסיק את התנור לבשל בו והיה בו בשר תחילה ונצלה, אף על פי שלא כיון לזה הבשר שהרי לא ידע בו³², מכל מקום אסור³³.

וזה דוקא אם היה שם הבשר בלא כוונת ישראל לצורך בישול, אבל אם נתן הישראל את הבשר שם לכוונת בישול, פשיטא שמותר, שבזה אין משום בישולי עכו"ם כשישראל נתן המאכל לתנור³⁴.

ד. האי עובד כוכבים דשדא סיכתא לאתונא וקבר בה ישראל קרא מעיקרא שפיר דמי... מהו דתימא לבשולי מנא קא מיכוין קמ"ל לשרורי מנא קא מיכוין

אם הסיק הגוי³⁵ התנור לייבש בו יתר לח או כיוצא, וטמן הישראל בו בלא ידיעת הגוי שום דבר לאפות בו מותר, אבל בידיעת הגוי יש אוסרים³⁶ שמא

³¹ בס' חקר הלכה ערוך אות ב' בדיני בישולי עכו"ם סוף ס"ק ג' מובא בדרכ"ת שם מא

³² ועיין ט"ז ה בדעת הטור.

³³ וכ' בערך השלחן שם נ"ל דכשלא נתכוין הישראל לבישול והעכו"ם נתכוין לבישול אסור אף אם העכו"ם לא בישל כלל בהיסק זה כגון שחזר בו מלבשל מ"מ כיון שההיסק היתה לכוונת בישול אסור עכ"ל

³⁴ ואין לומר דזה דוקא אחר שגורת התנור ולא קודם דז"א דמה נ"מ. בערוך השלחן (להרב מהרי"מ מנאוואהרדק) סעי' כ"ט

³⁵ ועי' בפרי תואר ס"ק ח' מה שהאריך ומגדיל התימא על מרן שהשמיט דין זה מאחר שכל הפוסקים מדברים מזה וגם הטור כתבו וכ' דנראה מדעת המחבר שסמך עצמו על מ"ש בסעי' זה אבל אם כיון העכו"ם לבישול כגון שהסיק התנור לבשל בו וכו' משמע דוקא לבשל בבירור אבל לייבש מותר ואפי' אם ידע העכו"ם עיין שם

³⁶ לגירסת הרי"ף [שם טו, א] וכן דעת הרא"ש [שם פרק ב סימן לא] והטור בנו [עמוד יג], ורבינו ירוחם [נתיב יז חלק ז קסא, א] כתב שכן עיקר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

נתכון הגוי לבשל אותו דבר. ורבים מן הפוסקים חלוקים בזה, ואם אין הפסד מרובה ראוי לחוש לזה³⁷.

ה. הניח ישראל בשר על גבי גחלים ובא עובד כוכבים והפך בו מותר

לא אסרו אלא כשנעשה כל הבישול על ידי גוי, אבל אם היה תחילתו או אמצעיתו או סופו ע"י ישראל מותר³⁸.

כיצד, הניח ישראל וגמר הגוי אף על פי שגמר הגוי קודם שהגיע למאכל בן דרוסאי על ידי הנחת ישראל, כיון שלא סילקו מעל גבי האור ויכל להתבשל על יד הנחת ישראל מותר. הניח הגוי וגמר ישראל, יש מתירים אפילו שהגיע למאכל בן דרוסאי על ידי הנחת גוי, כיון שאין סילוק מעל גבי האש מועיל גמר ישראל³⁹. ויש מתירים⁴⁰ רק אם לא הגיע למאכל בן דרוסאי.

הניח הגוי התבשיל על גבי האש ובא ישראל והפך בבשר או הגיס בקדירה, אף על פי שהיה מתבשל בלא היפך או הגסת הישראל אלא שקירב בישולו מותר.

וכן אם הניח ישראל וגמר הגוי הרי זה מותר, אפילו לא היה מתבשל כראוי בלא סיוע הגוי בתנאי שכמאכל בן דרוסאי הוי בשיל⁴¹.

³⁷ פר"ח שם יא

³⁸ שו"ע ונו"כ שם ו

³⁹ יש מחלוקת פוסקים בזה והפר"ח יב הכריע בהו לקולא.

⁴⁰ פרי תואר י

⁴¹ לשון הלבוש ורמ"א "ואפילו לא היה מתבשל בלא סיוע העובד כוכבים, ובמ"ז שם ו הקשה תימה לי הא איתא בהדיא בגמרא אלא לאו דאי לא היפך העובד כוכבים לא הוה בשיל אמאי מותר והב"י הביאה וכו"כ בד"מ בשם ב"י דאי לא מתבשל בלא חיתוי עובד כוכבים אסור וכן איתא בהדיא בגמרא עכ"ל וצ"ל דה"ק דלא היה מתבשל כראוי בלא סיוע עובד כוכבים אבל כמאכל בן דרוסאי הוי בשיל. ובש"ך ח נמי הקשה וכתב שהרמ"א לשיטתו וכמ"כ המ"ז להלן ומשמע שדעתו נוטה שאין להקל בזה. ואפשר לומר דכאן מיירי שהניח הישראל הנחלים הלכך אף על פי שלא היה מתבשל בלא סיוע העובד כוכבים שרי דהוי כהדלקת האש בהג"ה ס"ז דשרי ומעמא כיון דהישראל עשה השלהבת שרי.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

לפיכך אם הניח ישראל שפוד עם צלי אצל האש, לא יהפך הגוי השפוד אם לא שנצלה כבר כמאכל בן דרוסאי, דמאחר שאם לא הפכו לא היה נצלה הוי כאילו לא הניחו הישראל כלל⁴².

ויש מתירים⁴³ אפילו לא היה מתבשל כלל ללא סיוע הגוי. ויש סומכין על קולא זו בבית ישראל וכמו שיבואר עוד להלן.

וכן אם הניחה הגוי אצל האש ובא ישראל והפך והגיס ואח"כ חזר הגוי והיפך והגיס, דהשתא נעשית אמצעיתו ע"י ישראל שמותר.

י"א⁴⁴ שכל שבשלו ישראל מעט, בין בתחלת בישולו בין בסוף בישולו מותר, ואפי' אם נגמר ע"י ישראל עד כמאב"ד ובא עכו"ם וגמרו ג"כ יש להקל.

ו. כל שהוא כמאכל בן דרוסאי אין בו משום בישולי עובדי כוכבים הא אינו כמאכל בן דרוסאי יש בו משום בישולי עובדי כוכבים... כגון דאותביה בסילתא ושקליה עובד כוכבים ואותביה בתנורא

כבר התבאר במסכת שבת דף כ. שגוי⁴⁵ שבישל מאכל, ואי אפשר לאכלו, והישראל בישלו שנית והכשירו לאכילה, אין בדבר משום בישולי גויים.

⁴² פר"ח שם יג מהב"י וכתב על דבי הרמ"א ושרי ליה מאריה דרחי תלמוד ערוך לפי שכתב דחתוי בעלמא מהני, ואדרבא הוי ליה למדחי מה שכתב לעיל דחתוי בעלמא מהני במכל שכן ממה שכתוב כאן בש"ס דלא מהני, ולפיכך אין לזוז מפסק המחבר דחתוי לא מהני בתבשיל ואף בדיעבד אסור כהסכמת כל הראשונים ז"ל. ואם הניחו ישראל במקום שלא היה מתבשל לפחות כמאכל בן דרוסאי יש לאסור אפילו בדיעבד.

⁴³ בלאו הכי קי"ל כיש חולקין שהביא רמ"א בסמוך דהדלקת אש או חיתוי מהני והא בכזה ודאי לא היה בשיל אם לא היה מעשה עובד כוכבים וכיוצא בזה הקשה הר"ן על אותן המתירין שיביא הישראל גחלים ומשים בתנור להדליק אח"כ האש. ונראה לע"ד דהם סבירא להו דכשאומר אח"כ כגמרא דאין אסור עד שיהא תחילתו וגמרו ביד עובד כוכבים הדר ביה מסברא זו ואף על פי דבלא עובד כוכבים לא היה מתבשל מ"מ כיון שהישראל סיע בהתחלה או בסוף מותר ונראה לע"ד לענין הלכה דדוקא בבית ישראל יש לסמוך אקולא זו דיש חולקין של רמ"א בסמוך כיון דיש דעה בהתחלת סימן זה בטור בשם ה"ר אברהם דבבית ישראל אין איסור שלקות אף על גב דר"ת פליג עליה מ"מ בכזה"ג הוה מותר אבל בבית עובד כוכבים אין להקל רק שהישראל יניח הקדירה למקום הראוי להתבשל. ט"ז שם

⁴⁴ ערוך השלחן (להרב מהרי"מ מנאווההרדק) מסעי' ל' עד סעי' מ"ו מה שהאריך בזה ומתרין כל קושיות המחברים על הרמ"א והעלה שדברי הרמ"א ברורים כשמש

⁴⁵ שו"ע ונו"כ שם ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

וכן אם ישראל בישל אפילו רק בצד אחד⁴⁶ עד שיעור כמאכל בן דרוסאי, (לענין בישולי גויים יש להקל שהוא שליש הבישול⁴⁷ ואפילו רק בצד אחד) שנאכל על ידי הדחק, והגוי חזר ובישל וגמר בישולו, אין בזה משום בישולי גויים.

אולם אם נתן ישראל קדרה על האש וסלקה בין ישראל ובין עובד כוכבים⁴⁸ לגמרי מלהתבשל, ובא עובד כוכבים והחזירה, אסור. אלא אם כן הגיע למאכל בן דרוסאי, שהוא שליש בישולו, כשסילקה.

אבל כל שסלקו לצורך בישול וכדומה לא סילקו מקרי⁴⁹.

אם בישלו עובדי כוכבים כמאכל בן דרוסאי בשני צדיו, (לענין זה מקילין ששליש עדיין לא נחשב וכן שחצד אחד אינו נחשב, והכונה חצי בישול בשני צדיו) וסילקו מהאש⁵⁰, וגמרו ישראל, יש לאסור, אלא אם כן הוא ערב שבת או ערב יום טוב או שיש הפסד מרובה בדבר. ויש מתירין⁵¹ בכל ענין, כשצריך עוד לגמור בשולו, אבל כשכבר נגמר לא⁵², וכן הסכמת רוב הפוסקים⁵³ וכן נוהגין.

לפיכך במקום שאין דגים מצויין ורגילין הגוים להביא ממרחקים דגים צלויים מעט או מטוגנים מעט בשמן, אם אינם ראויים לאוכלם כך כמו שלוקחין מן השוק מותרין, מאחר דאין זה גמר בישולן וכן כל כיוצא בזה, אבל אם הם ראויים לאכלם כך ונגמרים ביד העכו"ם, רק שנוהגים לחזור ולצלותן בבית כדי לאכלן חמין אין זה גמר בישולו או משביח ביד ישראל, ואסור.

דף לח:

⁴⁶ דרכי תשובה יו"ד ק"ג ס

⁴⁷ ממילא נשמע דהיכא דהוי קולא דמאכל ב"ד עד חצי בישול יכולין לסמוך על הרמב"ם ולהקל לומר דלא הוי כמאכל ב"ד רק עד חצי בישול. דרכי תשובה שם סא

⁴⁸ ט"ז שם ט וש"ך שם יב

⁴⁹ יד שאול שם.

⁵⁰ פירוש מיירי כשנסתלק מן האור, וכן כל מאי דמפלגין בסימן זה בין הגיע למאכל בן דרוסאי ללא הגיע מתוקם היכא דאיכא סילוק מעל גבי האור, אבל אי ליכא סילוק אף על גב שהניחו הגוי מתחלה ונתבשל כמאכל בן דרוסאי אם נגמר ביד ישראל מותר. פר"ח שם יח

⁵¹ רמ"א שם ממור בשם הרא"ש ור"ן ור"ף ומהר"ם ואו"ה וסמ"ק סימן שכ"ג שר' יקר עשה כן מעשה וכ"ה בכל בו וכ"פ בסה"ת ומרדכי ואגודה פא"מ ורא"ה בס' ב"ה וסמ"ג דף נ"ז ע"ב ושכן קבל מר"י ור' ירוחם נ"ז ח"ז שכן הסכימו רוב הפוסקים ולא כדת השיג הב"י בב"ה אר' ירוחם בזה עיין שם

⁵² גל' מהרש"א מתשובת חינוך בית יהודה סימן ס"ט

⁵³ ש"ך שם יד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ז. בין שהניח עובד כוכבים והפך ישראל בין שהניח ישראל והפך עובד כוכבים מותר ואינו אסור עד שתהא תחלתו וגמרו ביד עובד כוכבים

כבר התבאר שלא אסרו אלא כשנעשה כל הבישול על ידי גוי, אבל אם היה תחילתו או אמצעיתו או סופו ע"י ישראל מותר⁵⁴.

כיצד, הניח ישראל וגמר הגוי אף על פי שגמר הגוי קודם שהגיע למאכל בן דרוסאי על ידי הנחת ישראל, כיון שלא סילקו מעל גבי האור ויכל להתבשל על יד הנחת ישראל מותר.

ח. הלכתא הא ריפתא ... שגר עובד כוכבים ואפה עובד כוכבים ואתא ישראל וחתה בה חתויי שפיר דמי

אפה הגוי⁵⁵ פת של ישראל בלא חיתוי ובלח להשליך קיסם לתוך האש, אפילו קרמו פני הפת בתנור, מועיל חיתוי ישראל והשלכת קיסם כל זמן שהפת צריך לתנור ומשביח באפייתו עדיין⁵⁶, ויש מי שאומר שאפילו הוציא הפת יש תקנה להחזירו לתנור על ידי ישראל אם הוא משביח⁵⁷ מחמת צורך גמר בישולו⁵⁸, והוי גמרו ביד ישראל ומותר.

⁵⁴ שו"ע ונו"כ שם ו

⁵⁵ שו"ע ונו"כ קיב יב

⁵⁶ ע"י מנח"י שם ס"ק ו' שכ' דבע"כ בעינן שידעינן בודאי שצריך עדיין לאפייתו ומשביח בתנור אבל בסתמא אסור עיין שם

⁵⁷ ואף שאפשר שע"י החיתוי יבא לידי הפסד הפת ומתחרך מ"מ כל שצריך עדיין להתנור הוי היכר ומותר מנח"י שם ס"ק ז'

⁵⁸ פר"ח שם כב דאם לא כן לא תמצא דבר שאסור משום בישולי גוים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ובמקרה בו נגמרה אפייתו ולא ישביח יותר על ידי אפיה, אין מועיל בישול אחר אפיה אפילו אם פיררו לפירורין קטנים⁵⁹, אלא אם הוא משביח ע"י הבישול⁶⁰.

ט. דג מליח...שרי

לא אסרו אלא⁶¹ בבישול שעל ידי האש, אבל בישול שלא על ידי האש כגון מליח וכבוש ועישון, אף על פי שמליח כרותח וכבוש כמבושל שרי,

הלכך בשר או דגים קטנים⁶² שכבשן גוי או מולחן עד שראויין לאכילה⁶³, וידוע שאין מעורב בהם דגים טמאים⁶⁴, וכן אם עושין דברים הראויין לאכילה על יד עישון מותרין, אפילו אם חזר ובשלם אח"כ הגוי אצל האש בישול גמור מותרין, שהעישון והכבישה והמליחה שמתחלה אינה אוסרתן שאינם נקראים בישול, וכשמבשלם אחר כך דבר שנאכל כמו שהוא חי הוא מבשל ומותר.

י. ביצה צלויה...אסר

⁵⁹ דנהי דבישול מפקיעו מתורת לחם מ"מ איסור שבו להיכן אויל. תשו' הרשב"ש (בן התשב"ץ) סי' תרכ"ח ובתשו' מהרי"ל סי' קס"ה

⁶⁰ עיין דרכ"ת שם עה שהאריך בזה

⁶¹ שו"ע ונו"ב קיג ג

⁶² וכי תימא בדגים קטנים מאי איריא בשלו אחר שכבשן הגוי או מלחן דמותרים משום דבר שנאכל כמו שהוא חי, הא אפילו לא כבשן ומלחן מותרים כשבשלן שאינם עולין על שולחן מלכים, דאדרבה כשבשן או מלחן הוי גרוע טפי, דכשהן כבושין או מלוחים מחמת מלחן דרכן להעלותן על שולחן מלכים, ואי לאו טעמא משום שהם נאכלים כמות שהוא חי היו אסורין. לבוש שם

⁶³ וכ"כ פר"ח אך אם אינם ראויים לאכילה תליא במחלוקת דלעיל גבי נתבשל מאב"ד

⁶⁴ עי' בקונט' הסמ"ע שכ' מתקנות ארצות במושב זקנים ראשי הדור ביריד גראמנ"י שהזהירו את העם יען כי יש מקומות ידועים במדינת וואלח"י שצדים שם דגים כשרים וטמאים יחד ובדוק ומנוסה שמולחין ומייבשין אותם יחד לכן צריכין לזהר שלא יקחו מאותן דגים היבשים מכל אדם רק מאיש ידוע שהגון הוא לסמוך עליו עיין שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ביצה אף על גב שראויה לגומעה חיה, אין זה נקרא אכילה חשובה להחשב מחמת זה נאכל כמות שהוא חי⁶⁵, ואם בשלה אסורה⁶⁶, שעולה על שולחן מלכים היא.

יא. אחת יורה גדולה ואחת יורה קטנה מותר

שמן ודבש⁶⁷ של גוים אף על פי שהן מבושלים בכלים של גוים ואפילו בני יומן מותרים, מפני שטעם השמנונית והבשר שבכלי ואפילו היה בעין פוגם את השמן ומסריחו וכן לדבש, אף על גב שמעשים בכל יום שמבשלין בשר בדבש והוא משביחו, אין הדבש גורם השבת אלא התבלין ושאר דברים שבקדרה⁶⁸, אבל בשר עם דבש לבדו פוגמו. ויש אומרים שבשר אינו פוגם דבש עצמו⁶⁹, רק משקה הנעשה מדבש, נפגם בכך, ובמקום שאין הפסד גדול, יש להחמיר. ויש שכתבו⁷⁰ שאפילו בהפסד גדול יש להחמיר.

יב. הני אהיני שליכי דארמאי מאי חוליי לא תיבעי לך דודאי שרו מירי לא תיבעי לך דודאי אסירי ... מציעאי ... אסר

תמרים מתוקים⁷¹ שבשולן גוי מותרים, שנאכלין הכל כשהן חיים, והמרים הרבה שאין נאכלין אלא על ידי האור, ואפילו הבינונים שיש קצת אנשים שאוכלין אותן כשהן חיים אסורין, לפי שאין נאכלין אלא ע"י דחק גדול.

⁶⁵ דאכילה ע"י הדחק היא מ"ז שם יד

⁶⁶ ע"י בפרי תואר ס"ק י"ז שכ' דנראה דכל שבישל ישראל הביצה כל דהו אין בה משום בש"ג וכל שבישלה עכו"ם כל דהו הגם שכל דאם בשלו עכו"ם כמאב"ד לא מהני שוב בישול ישראל מ"מ הכא יש להקל דהא איכא מאן דסבר דאין בביצה משום בש"ג ולכן יש לסמוך עליו עכ"פ בכה"ג ומה גם במקום דעיקרם הוא מדרבנן עכ"ד וע"י בס' עין המים אות י"ב שהביאו וחולק עליו בזה עיין שם.

⁶⁷ שו"ע ונו"כ קג ד קיד ז

⁶⁸ ב"י עיין בט"ז ז

⁶⁹ וכן שמנונית י"א שאינו פוגם השמן עיי"ש בש"ך ועיין בפמ"ג

⁷⁰ מ"ז שם

⁷¹ שו"ע ונו"כ קיג טו לבוש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

אגסים ותפוחין⁷² גם במקום שרוב אכילתן ע"י צלי ובישול אם צלאן ובשלן עובר כוכבים מותרים דמ"מ נאכלים גם כן חיינן ועוד שרוב עיקר אכילתן חי.

יג. וכבשין שדרכן לתת בתוכן יין ... בידוע אסור אפילו בהנאה... ממוריים דשרו רבנן בהנאה התם לעבורי זוהמא הנא למתוקי טעמא

כבר התבאר לעיל דף לה: שטרית טרופה שאין מכיר הראש ושדרה מהם אם הוא של דג טהור, וכן חילק והם דגים קטנים טהורים מעורבים מהרבה מינים אסורים, מפני שדגים טמאים מתערבין עמהם ואין יכולין להפרידן, שצריכין בקיאות רב שיכיר אותם מפני שהם דומין לטהורים ולא מינכרו⁷³, ואיכא למיחש לאחד מאלף שבהם דבריה לא בטלה. אסורין לקנותן מהן ואסורין באכילה ומותרין בהנאה.

וכבשין שדרך לפעמים שנותנין בהן יין, אף על פי שאין ידוע אם הכל נותנין בהן יין, אף על פי כן אסורין לקנותן מהן ואסורין באכילה ומותרין בהנאה, אבל אם ידוע שהכל נותנין בהם יין, אסורים אפילו בהנאה משום יין נסך המעורב בהן שהוא אסור בהנאה⁷⁴, ויש מתירין למכור אותן אפילו נתנו בהן ודאי יין חוץ מרמי יין נסך שאנו משערין שנתנו בהם⁷⁵.

⁷² ש"ך שם יט

⁷³ שאין להם קשקשת ועתידים לגדל לאחר זמן וקו"ל דמותר (כדלעיל ר"ס פ"ג) רש"י וכן פ"י הרמב"ם בפ"י המשנה והברטנורה ולפ"ז משמע דשאר דגים קטנים שיש בהן קשקשת מותרים שהרי יכול להבחין ביניהם ובין הטמאים. ש"ך מז

⁷⁴ ואף על פי שאינו ידוע בודאי אם נתנו לתוך אלו, אסורין בהנאה מספק כאילו היה ודאי שנתנו גם לתוך אלו, כיון שהכל דרכן לתת יין, ודאי גם באלו נתנו יין ואסורין בהנאה כולן שכולן נכשרין לאכילה על ידי היין והוי היין עיקר

⁷⁵ ואם ידוע שגוי אחד יש בעיר שאינו מערב בו יין והשאר הם ספיקא, מותר ליקח מכולן כל זמן שלא ידענו בודאי שעירב בו, דכל כי האי גוונא תלינן לקולא באיסורי דרבנן, ואם ידוע שמקצת גוים בוודאי מערבין בו ומקצת בוודאי אין נותנין בו יין, אזלינן בתר רובא דכל דפריש מרובא קא פריש, אבל אסור לקנות מהן בבתייהם דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי. רמ"א ולבוש שם ועיין במ"ז יג יד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

